

М.А. Андрейчин

**ЗАРИЦЬКИЙ А.М. МИР ГЛАЗАМИ УЧЕНИКА ЛЬВА
 ВАСИЛЬЕВИЧА ГРОМАШЕВСКОГО (ВОСПОМИНАНИЯ) /
 А.М. ЗАРИЦЬКИЙ ; РЕД. Т.А. СЕРГЕЕВА, В.И. ЗАДОРЖНАЯ,
 К.Н. ЛЕГЕЗА. – КИЕВ : МПБП «ГОРДОН», 2020. – 252 С.**

Цю книжку спогадів написав відомий вчений-епідеміолог, поет і художник Анатолій Минович Зарицький (1930-2019), який завдяки різнобічному обдаруванню вирізняється серед численних учнів академіка Л.В. Громашевського.

Дитинство і юність майбутнього вченого припали на важкі роки Другої світової війни й післявоєнний період. У 1948-1954 рр. навчався на санітарно-гігієнічному факультеті Київського медичного інституту, про що згадує з почуттям вдячності та любові до вчителів. І дійсно, Анатолій Зарицький здобув ґрунтовні знання у сфері профілактичної медицини під опікою видатних професорів – анатома М.С. Спірова, гігієніста О.М. Марзеева, мікробіолога С.С. Дяченка, клініциста і літературознавця Є.І. Ліхтенштейна та інших, але найбільше захоплювався епідеміологом Л.В. Громашевським, відданим учнем і послідовником якого залишився назавжди. Будучи студентом, відвідував науковий гурток, яким керував академік, а згодом на відмінно здав йому екзамен з епідеміології. Мріяв вступити в

аспірантуру, проте спершу змушений був відпрацювати за розподілом три роки в районній санепідемстанції на Хмельниччині.

Другим після епідеміології захопленням Анатолія Зарицького були поезія і живопис. Вже у студентські роки він подавав власні вірші та дружні шаржі до стінної сатиричної газети й інститутської багатотиражки, приятелював з молодими художниками та поетами. Назавжди запам'ятав небезпечний епізод із життя молодого епідеміолога Юрія Щербака, у майбутньому видатного письменника і дипломата, як його в радянській Україні звинуватили в розповсюдженні забороненого в СРСР роману Бориса Пастернака «Дотор Живаго» і як його захистив від репресій керівник лабораторії зоонозних інфекцій Олексій Коротич. Свої перші художні полотна А. Зарицький присвятив історичній тематиці та пейзажам. Згодом ці та інші картини виставлялися у столичному Будинку вчених. Анатолій Минович видав 18 збірок поезій, які рясніють влучними афоризмами.

З 1957 р. і до кінця життя А.М. Зарицький трудився в Інституті епідеміології та інфекційних хвороб, що згодом отримав ім'я Л.В. Громашевського. За наукового керівництва цього видатного вченого навчався в аспірантурі й захистив кандидатську дисертацію, присвячену епідеміології черевного тифу. У книжці наведені повчальні епізоди з наукового життя того часу, які характеризують Л.В. Громашевського як безмежно відданого своїй справі вченого, кмітливу, благородну і безкомпромісну людину. Автор добрими словами згадав також своїх колег, які досягли значних успіхів у науці, на жаль вже покійних, – професорів А.Ф. Фролова, А.Л. Гуралю, В.І. Бондаренку, академіка Є.Г. Гончарука.

Далі А.М. Зарицький стисло висвітлив історію створення й діяльності Інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України та лабораторії кишкових інфекцій і паразитозів, якою успішно керував багато років, захист своєї докторської дисертації з епідеміології сальмонельозу. Зазначив, що на базі цієї лабораторії тривало діяли Український центр фаготипування кишкових

мікроорганізмів і Український сальмонельозний центр, працювали група дезінфектологів й Рада з регламентації та впровадження дезінфекційних засобів МОЗ України. У 1971 р. була створена лабораторія профілактики холери, що дало змогу вдосконалити епіднадгляд за холерою Ельтор. Наведено перелік наукових здобутків лабораторії кишкових інфекцій і паразитозів, виданих монографій і навчальних посібників. Також зазначено, що лабораторія надавала значну практичну допомогу органам охорони здоров'я, а отриманий нею досвід ліквідації спалахів інфекційних захворювань варто популяризувати.

Розглядаючи питання загальної епідеміології, науковець стисло висвітлив свій внесок у з'ясування ролі соціальних і природних факторів в епідемічному процесі, значення біологічних властивостей і дози збудника, його вірулентності та резистентності до антибіотиків і дезінфектантів. Відзначив зниження розповсюдження кишкових

патогенів у країні протягом останніх років завдяки поліпшенню санітарно-комунальних умов та лікувально-профілактичної допомоги населенню. У підсумку А.М. Зарицькому вдалося сформулювати концепцію еволюції епідемічного процесу в сучасних умовах.

Немало місця у книжці Анатолій Минович відвів сім'ї, дружині та дітям, своєму українсько-єврейському родоводу. Після настання державної незалежності України він багато подорожував, побував у різних країнах, брав участь у міжнародних наукових конференціях, здружився з відомими вченими. Побачивши світ, глибоко задумався і висловив оптимістичне сподівання, що людство знайде вихід з нинішнього розбрату та суперечок.

Книга спогадів Анатолія Миновича Зарицького розрахована на широке коло читачів. Вона, безперечно, зацікавить епідеміологів, інфекціоністів та істориків медицини.

Отримано 05.12.2020 р.